Negyedik évfolyam. 31. szám. Székely-Udvarhely, 1898. julius 31.

SZÉKELY-UDVARHELY

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMÜVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

UDVARHELYVÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE ÉS AZ UDVARHELYMEGYEI ÁLTALÁNOS TANITÓ-EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI DIJAK: Egész évre 4 frt. Félévre 2 frt. Negyedévre 1 frt. Papok-, tanitók- és községi elöljáróknak egész évre 3 frt, a tanitó-egylet tagjainak, községi és körjegyzőknek 2 frt 50 kr. — Egy példány ára 8 kr.
Megjelen hetenkint egyszer: vasárnap.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos
BETEGH PÁL.

Hivatalos hirdetések 100 szóig minden szó 2 kr, azonfelül 1 kr magánhirdetések □ cm.-ként 3 kr, többszöri közlésnél 2 krért közöltetnek. — Bélyegdij külön 30 kr. — Nyilt-tér sora 50 kr
Hirdetés és nyilt-tér dija előre fizetendő.
Hirdetéseket e lap részére elfogad minden hirdetési iroda

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BETEGH PÁL könyvnyomdája és könyvkötészete (Kossuth-utcza), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések és hirdetések intézendők.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Ipari és közgazdasági ügyeink.

A magyar képviselőháznak még a mult évi deczember 16-án hozott határozata értelmében, a kereskedelemügyi miniszter által elkészitett önálló magyar vámtarifa tervezetének megvitására e hó 14-én kezdődőleg ötnapos tanácskozás volt báró Dániel Ernő kereskedelemügyi miniszter elnöklete alatt Budapesten s részt vettek benne a kereskedelmi, földmivelési és pénzügyi minisztериumok képviselői, az Országos Iparegyesület, a keresk. es iparkamarák, az Orsz. Magyar Gazdasági Egyesület képviselői s egyes külön meghivottak.

Ezen vám-anketén székely kamaránk is képviselve volt *Szenterzsébeti Szakáts Péter* iparkamarai titkár személyével, ki ipari és közgazdasági helyzetünket következő — közvetlen meggyőződésből meritett — beszéddel tárta fel:

Nagyméltóságu Miniszter ur!
Igen tisztelt országos értekezlet!

Annak a kereskedelmi és iparkamarának, amely a Székelyföldet foglalja magában és a melyet itt képviselni szerencsés vagyok, az önálló vámterület képezi az ideálját. Ennek az eszmének hódolok magam is. Érdemtelen volnék megbizatásomra, ha ennek itt hangot nem adnék, kivált azok után az eszmék után, a melyek itt az első napon elhangzottak. Lehető röviden indokolni is kivánom ezen felfogásomat és állásfoglalásomat és pedig meritem az adatokat ehhez első sorban a Székelyföld közgazdasági viszonyaiból, de meritem az egész ország közgazdasági viszonyaiból is.

Hajdanában a Székelyföldnek és mondhatnám az egész Királyhágón tuli résznek bizonyos ágakban elegendően fejlett ipara volt. Iparczikkeinek nagy részét Oláhországban értékesitette. 1885-ben, a mikor bekövetkezett a román vámháboru, egyszer arra a szomoru tapasztalatra ébredt a székelység és az Erdélyben ipart üzők, hogy nincs, a hol értékesitsék iparczikkeiket. Romániába nem vihették ki és ha a hazához fordultak, itt nem volt helyük, mert időközben az osztrák ipar elfoglalt minden területet annyira, hogy a Székelyföldön az egykor virágzott iparok közül ma némelyik csak névleg él. Emlithetném például a kalapipart, a lakatos-, a fa- és posztóipart, amelyek közül példaképen kivánok kiemelni egyet, hogy t. i. milyen furfanggal igyekezett az osztrák gyáripar megsemmisiteni a kalapipart. A kisiparosok mellett volt a Székelyföldnek egy kalapgyára is Sepsi-Szt-Györgyön, a mely produktumait Oláhországba szállitotta addig, a mig lehetett. A midőn azonban onnan kiszorult és a hazai igényeknek megfelelő, finomabb kalapokat állitott elő, az osztrák gyárosok a Székelyföldre előállitási árban szállitották az általuk készitett kalapokat, a melyeket ök képesek voltak szállitani a maguk már régóta amortizált gyáraikból, amelyek többé nem voltak megterhelve. Ennek következtében a székely kisiparosok legnagyobb részben tönkre mentek, az egyetlen kisebb jelentőségü kalapgyár pedig csak az által existálhat mai napig is, mert nagy szerencséjére productumainak kiválóságánál fogva megnyerte a hazai csendőrség részére való szállitást.

Ámde ha tekintjük a többi iparnemeket, ott nemcsak, hogy semmi nyomát nem találjuk a fejlődésnek, hanem az osztrák ipar, a kis kézmüipar teréről még a házi ipar terére is átcsapott és a székely asszonyok kezéből is kicsavarta a munkaeszközt. A Székelyföld általánosan elismert munkás népe hires volt arról, hogy a székely háziasszony maga fonja-szövi meg a maga és családja részére a ruhanemüt. Ez ma aláhanyatlott és ha a viszonyok igy tartanak, a jövőben erről csak mint a hajdankornak egyik regéjéről lehet majd megemlékezni. Az osztrák gyárosok utazó ügynökei behatoltak a székely kunyhókba is, mintákat vettek az ottan házilag előállitott czikkekről, elküldötték a maguk gyárosainak és azokat a kelméket, a melyeket a székely háziasszonyok 30—40 kr értékü anyagból állitottak elő, méterenként 16—20 krért a helyszinére szállitották készen. (Ugy van!) És ha még az anyag olyan volna, mint a minőt a háziasszonyok maguk készitettek!...

De abban van a legnagyobb csalódása a népnek, hogy maga a portéka a leghitványabb, a mit valaha gyárilag előállitottak. (Ugy van!) De a székely, mivel látja, hogy az egyes boltokban megtalálja azt a portékát, a melyet azelőtt fáradságos munkával három vagy négyszer oly tartós minőségben állitott elő, oda megy, csalódásban ringatja magát és megveszi, azt mondván, minek fáraszszam magamat vele, hiszen ugyanolyan portékát kapok, amilyet mi csinálunk. Ámde, fájdalom, három- vagy négyszer olyan drágán vásárolnak, mert mig házi készitményük eltartott egy esztendeig, ezt a portékát addig négyszer is meg kell venni.

Még tovább ment az osztrák ipar a székelyiparral szemben, t. i. azt a portékát, a melyet az osztrák gyárosok előállitanak és h o n i háziipari czikk czimén forgalomba hoznak, a székelyeknek a vállára rakják és azok a székelyek — különben nevükön nevezem meg az illetőket, nem született székelyek, hanem székely ruhába öltözött czigányok — házalják vele az országot és ez által rontják először a hitelét a székely és a magyar iparnak, másodszor meg tévedésbe ejtik a vevő közönséget és harmadszor megcsalják magát az országot. (Ugy van!)

Ámde nehogy localpatriotismussal vádoltassam, méltóztassanak megengedni, hogy az ország más részéről is emlitsek nehány adatot. A felvidék egy pontját akarom felemliteni. Nyitravármegyének a felső részében, Privigyén, Német-Prónán nagyon kitünő posztókat készitettek valamikor és országszerte hire volt a durvább viseletben. Ma hasztalan keressük ezt. Hasonlóképen vagyunk a szepesi vászonnal, pedig tudjuk, hogy azzal hajdanában még Kis-Ázsiában is házaltak. Most az is megszünt. Szóval látszik mindezekből, hogy azóta, mióta Ausztria vám nélkül szállithatja be portékáját Magyarországba, vagyis mióta az ellenséget bebocsátottuk hajlékunkba, — ezen szempontból a mi ipari ellenségünk — az elfoglalta a tért és minket kiszoritott saját házunkból. Ha tehát ily viszonyok mellett az önálló vámterületnek vagyok és vagyunk a hivei, ott a Királyhágón tul, az teljesen indokolt.

Ámde itt hangok emelkedtek — kiváltképen a mezőgazdák részéről — azon szempontból, hogy ha önálló vámterülete lesz Magyarországnak, mi történik akkor a mi nyers terményeinkkel? És az első nap szónokai közül Emődy József t. barátom, a kit mint jeles gazdát ismerek, egész kétségbeeséssel beszélt arról, hogy hova tudjuk majd eladni a 100 millió forint értékü buzánkat és még több értékü marhánkat stb.? Hát az osztrákok hol fogják értékesiteni az ő portékájukat? Hiszen, ha Magyarország kereskedelmi mérlegét tekintjük, látjuk, hogy Magyarország általános kereskedelmi mérlege activ is, de Ausztriával szemben mindig passiv. Azok a t. felszólaló urak, akik a mezőgazdaságot fájlalják csak a mérleg egyik serpenöjébe rakták a nehezékeket; mig a másik serpenyőt teljesen üresen hagyták. A tényállás az, hogy csak a három utolsó év statisztikai adatait emlitsem fel, hogy pl. 1894-ben Magyarország többet fizetett Ausztriának ide behozott iparczikkekért, mint a mennyit Ausztria fizetett Magyarországnak nyers terményekért — 35 millió frttal; 1895 ben ugyanily módon Magyarország többet fizetett Ausztriának 52 millió frttal; 1896-ban 22 millió frttal, — a törtek elhagyásával, — ugy, hogy ha ezen

TÁRCZA.

Kászon.

(A „Székely-Udvarhely" eredeti tárczája.)

Nem a férfiak erejét edző Kiruly, nem a nök honleányi hivatását dédelgető Homoród ez a Kászon, hanem a serdülő gyereksereg uj vért adó titkának páratlan hatásu isteni adománya. Hogy pár óranyira fekszik a Nyerges tetőtöl, melynek fenyőillattól balzsamos levegöjü ormán diszes emlékkő hirdeti a csiki atyafiak leonidászi vitézségét az örökemlékü 48-ból, azt Siculia népének fölösleges mondani. A közlekedési utak minden irányban kielégitők, bár az Udvarhely—Szereda közti vonal kerékpárnak készült serpentinjeit sehol fel nem találhatni. Főkép — a jó időben is — Jakabfalvától a fürdőig kerek egy órát tartó ut valóságos lóizzasztó. No de az egészség reményében még az Állatvédő egylet tagjai sem sajnálják a szegény párákat. Kászon, mint a fürdők legtöbbje, völgykatlanban fekszik, ritkán szeles, a környező hegyek koronái a felhők irányát is megváltoztatják, vihar idején pedig valósággal villámhárítók. A telep valamivel kisebb, mint Homoród, bár lehetne akkora, sőt lesz is, mert a fürdő tulajdonosa ellensége volt minden ujitásnak, mint orthodox polgártársaink, de nap-nap után az a szomoru hir hallik, hogy a 76 éves aggastyánt makacs szivbaja előbb-utóbb sirba teszi, de a modern szabásu örökösök kezében a fürdő ujra születik.

S erre szükség van, ha nem akarnak holt tőke birtokosai maradni. A mi hosszu évek óta ujitásszámba megy, a meleg fürdő, kényelmes és tiszta 8 szobával; ezt is a vizelem romboló szeszélyének köszönhetni. Pár évvel ezelőtt a megdagadt hegyi patak magával sodorta a régi rozoga fürdőépületet, egy kis leányka ott is lelte a hullámsirban halálát s igy kellett uj meleg fürdőt épittetni. A hideg fürdő is kibővült s külön van a férfiak, külön a nők számára, mi altal a fürdés nincs időhöz kötve. Az erdő nagy része nyirfa, egy-egy fenyő-táblával tarkitva és a levegő élenyitve. Valamikor ezek a fenyők kiültetés végett valának igy csoportositva, de ugy látszik gazdájuk ezt is elrestelte. Legkényelmesebb lakás a központban fekvő kétemeletes faépület 14 szobával; mellette van a borvizdugó és pecsételő felett 2 szoba; a meleg fürdő feletti u. n. Orbegóban, hol a bálokat is rendezni szokták (ha ugyan van ki és kinek, inkább szolid kvaterkák légmentes tanyája), 2 szoba; mellette az u. n. Oroszfalu 4 szobával; felette Szebastopol 4 szobával, a legjobb levegőjü egészen az erdőszélén, aztán a »Bagolyvár« stb. szobacsoportok.

A szobákat napjára fizetik, ki-ki addig ülhet, a mig tetszik s az árak 1 frt és 70 kr közt váltakoznak. A ki nem bizik a kászoni Gringoárok becsületességében, fürdőkádja hidegjét a főkut vizéből is hordathatja. Hogy milyen a viz hatása, minő elemeket tartalmaz s mennyi vizet ad óránkint az, Hankó dr már régen megirta.

Az életmód aránylag olcsó és bővében van mindenki a házi nyári konyhaszükséglet minden czikkének. A szomszédfalu ellát mindennel. Naponkint pompás kiflifacsartot meg kalácsot hoz a pék, kétnaponkint hust a mészáros, veteményt meg zöldséget, majorságot és tejfelt a jakabfali gyerek; a tej kupája 10 kr, a hus kilója 40 kr. A ki nem főz otthon, ott a kitünő konyháju vendéglő nagy adagu és jutányos áru főztjeivel. Szóval egészségünk központi telepének apprehensiv hangulat keltésre nincs oka. Szórakozásra pedig egy nap nem elég. Pompás fedett sétányon, naponta kétszer élvezhető s kitünően játszó gyergyói zenekar mellett vigan lehet forgatni a 32 levelü biblia mindennemü kiadását.

Az erdő szélein, a gyermekek iránti rokonszenvből, gyakran megjelennek a szajkók, hogy floberük elnémitsa difteritikus hangu torkokat.

A ki négy lábura vágyik, azt is czélba veheti. Azt mondják, bár nem látták, hogy tul a hegy-hátou párosával czammog a medve, csordánkint tur a vadkan és valóban csapatonkint iszik az őzike. Szabad a vadászat, benne van ez a jog is a kurtaksában. Hogy a fürdő külső képe tavaly óta is haladt, azt szemmel láthatni. A régi meleg fürdő két partját pompás fahid köti össze, mely gróf Majláth püspöki körutjának köszöni létét; a fürdő derék vezetője ugyanis, ugy lévén, hogy a püspök ide is fellátogat, a különben katholikus tulajdonostól kitudta nyerni, hogy hid épüljön. A püspök felrándulása ugyan elmaradt, de a hid megvan s igy a főpásztori szivjóság közvetve is az üdülést kereső gyerekek javát szolgálta, hiszen oly nagyon is szereti őket! Kár, hogy nincs léczczel boritva oldalán, mert a minden gimnásztikára kész ember-jelöltek könnyen ihatnak a piszkos patak vizéből s ártatlan arczuk folytonossághiánytól is ékeskedhetik.

A fürdő lakossága — igazán elmondhatni — »apró-szentek, Dávid-Dávid!« Csupa gyermeksereg s itt van az idén is, mint mindig Kézdi-Vásárhely köztiszteletben álló négy Dávid-családja, bibliás számu családtaggal. Továbbá Gábor Péter derék alispán s családja, Vajna és Elekes birák; dr Balogh Vendel és családja; Farkas Elek (Budapest), Fülöp Samu (M. Vásárhely), Kiss Károly (K.-Vásárhely) tanárok családjaikkal; dr Vályi Gyula (Kolozsvár) egy. tanár; a népszerü Szilágyi bácsi (Debreczen), ki másfél évtized óta látóidegsorvadásban szenved a közügy nagy kárára s mint modern Oedipuszt kartőn vezeti szép Antigone — unokahuga; Fejér Dávid kereskedő (Kézdi-Vásárhely) stb. stb.

És a kit első emlités illetett volna, Kászon-fürdő földi gondviselője, mindennek, mi a fürdőn kell, szives adója, az az örökifju kedélyü Málnási bácsi; örmény sziv, székely kedély, magyaros vendéglátás, ime az a szent háromság, mely a fürdő megfizethetetlen totumfakjának rokonszenves egyéniségét kidomboritja, kedves oldalbordájával együtt. Kiváló jellemvonása, hogy minél többet kérnek tőle, annál szivesebben adja.

Szóval jó levegő, olcsóság, biztos gyógyulás, barátkozó közszellem lakik Kászon földjén s főleg azoknak ajánlhatni, kik házasodni vagy férjhez menni akarnak. Hogy az idő itt is szeszélyes, arról még Málnási bácsi sem tehet.

ex.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

három év többletét összeadjuk, hozzászámitva a törteket, kijön, hogy három esztendő alatt Magyarország többet fizetett Ausztriának iparczikkekért, mint Ausztria Magyarorzzágnak nyers terményekért 110 millió forinttal.

Ha tehát az önálló vámterület létrejön, amit szivemből óhajtok, ezalatt én nem értem azt, hogy Magyarország teljesen elzárja Ausztriát a maga portékájával és Ausztria is zárjon el minket a mi nyers terményeinkkel, hanem igenis értem azt, hogy olyan szerződéses viszony létesittessék, amely Ausztriának évenként átlagosan ide beszállitott 33 millió forint többletével aránylagosan Magyarországnak előnyöket biztositson. Hiszen, ha a részleteket tekintjük, pl. felemlithetem, hogy textilipari czikkekből Magyarországba behozunk 156 millió forint értéküt, a melyből 148 millió forint értéküt csupán Ausztria szállit, ruházatokból és pipere-árukból 31 millió forint értéküt, 1 millió forint hiján mind Ausztria szállitja, tehát 30 millió forint értékben; bőr- és bőráruból behoz Magyarország 29·4 millió forint értékben, ebből Ausztria szállit 27·8 millió forintnyit; fa- és csont áruból a beszállitott 11·9 millió frt értékből tisztán Ausztria szállit 10·9 millió frt értékü árut.

Hiszen ha a viszonyok igy állanak, akkor Magyarországra nézve — talán nem élek tulerős kifejezéssel, ha azt mondom — valóban gyávaság, ha fél és meg foghatatlan, hogy miért félhet az önálló vámterülettől, a mikor az erő ez esetben a mi kezünkben van! Hiszen az diktál, a ki többet ad, nem pedig az, a ki kevesebbet ad. És ha a szerződés alkalmával mindezek a körülmények figyelembe vétetnek, akkor Ausztriának, akarja vagy nem akarja, feltétlenül be kell bocsátania a magyar nyers terményeket és a magyar vágómarhát. Ezt már csak azért is meg kell, hogy tegye, mert ha azon körülmények közé jutnánk, hogy Magyarország iparczikkei megkevesbednének, mi talán pár hónappal tovább is el tudnánk járni ócska ruhában, ámde a gyomor 24 óráig is alig birja ki az éhséget. (Tetszés.)

Kitetszik ezekből, hogy Magyarországnak az önálló vámterülettől nincs oka félni. Itt hangot adtak már az első napon annak, hogy ne kezdjen Magyarország vámháborut Ausztriával. Hiszen én ugy tudom, hogy Magyarország semmi tekintetben sem kezdett vámháborut, még csak nem is volt gondolatában. Hiszen nagyon jól tudjuk, hogy Magyarország kormánya mindig legloyalisabban járt el Ausztriával szemben, még akkor is, a mikor tulnan mi felénk a leghevesebb küzdelmek zaja hallatszott. (Igaz! Ugy van!) Én tehát nem értem, honnan az a felfogás, hogy már abból, mert Ő nagyméltósága kegyes volt minket összehivni tanácskozásra, valaki azt a consequentiát vonja le, hogy mi háboruskodni akarunk.

Ezek után egy gazdasági vonatkozásu pontjára kivánok hivatkozni Hatvani Deutsch Sándor ur beszédjének, a ki t. i. a magyar közgazdaság érdekében a magyar mezőgazdaság fejlesztését emlegette és kifejezést adott annak, hogy miért nem tanitják meg a magyar mezőgazdát termelni. Magyarország közgazdaságánál a mezőgazdasági termelés valóban nagy fontossággal bir, nem csak azért, hogy mennyit, hanem azért is, hogy mit termel. Amit azonban Hatvani Deutsch ur mondott, hogy tanitsák meg a gazdát, mit termeljen, én csodálkozással vagyok az iránt, hogy egy olyan nagybirtokos nem tudja, hogy az országnak van egy gazdasági akadémiája, négy gazdasági tanintézete és 16 földmives iskolája, a hol ezeket a dolgokat, a melyeket délelőtt elmondott, igen jól meg lehetne tanulni és nagyon sajnos, fájdalmas, hogy ezeket épen azok a körök nem frekventálják, a melyeknek legnagyobb szükségük volna a gazdasági ismeretekre és nemcsak, hanem még a gazdatiszteket sem alkalmazzák általánosan azokból a képzett elemekből, a melyek a magyar mezőgazdaság fejlődését képesek volnának magasabb nivóra emelni, a melyek a termelésben változatosságot volnának képesek létrehozni; az egyhangu buzatermelésből átmennének az ipari és kereskedelmi növények termelésére és ez által kereskedelmi mérlegünket i le benn is előnyösebbé tehetnők, mert a helyett, hogy 10—15 milliónyi kenyérterményt kellene kivinni évenként, a mely mennyiségben most kivitetik, talán lehetne a termelést éppen a mezőgazdaság fejlesztésével oda szállitani, a mennyi a belfogyasztásra elegendö és azon kivül produkálhatna a magyar mezőgazdaság más olynemü terményeket, a melyek mellett nem kellene aggódniok az önálló vámterület létesitése miatt. (Helyeslés.)

Nem mellőzhetek egy fontos momentumot épen azon szempontból, hogy Magyarország közgazdasága igen kritikus helyzetben van és teljes meggyőződésem az, hogy ezen kritikus helyzetből csak is az iparnak magasabb nivóra való emelésével lehetne kibontakozni. A jelen viszonyok mellett minden megkiséreltetett jóformán és a mit még nem kiséreltek meg, ezután fogják bizonyára megkisérleni a hazai ipar fellenditése érdekében.

Ezek között fel kell emlitenem a szövetkezeti ügyet. Az volt az általános felfogás az országban, ipari téren kiváltképen, hogy szövetkezniök kell a kis iparosoknak, hogy ez által termelö- és ellenállási képességüket fokozzák.

Ámde, fájdalom, a tapasztalatok semmi kedvező eredményről nem tanuskodnak, mert az osztrák ipar oly mértékben megvetette lábát a magyar talajon, hogy a szövetkezetek nem prosperálhatnak és ha ezek munkásságát és évi mérlegét tekintjük, látjuk, hogy teljesen meddő a müködésük. Székely-Udvarhelyen van egy böripari szövetkezet, a melyet alakulása első pillanatában kegyes volt a nagyméltsg. miniszter ur 4000 frttal támogatni (Éljenzés.) később egy esztendövel ujabb 2 ezer forinttal, azon kivül Weisz Berthold orsz. képviselő ur 6000 frt kölcsönt adományozott a szövetkezetnek, tehát ezen szövetkezet, a mely összesen 4-ik év óta áll fenn, 10.000 frt támogatásban részesült, de azért egyetlen egy esztendejét sem zárta be deficit nélkül. Máshonnan is hozhatok fel példát. Figyelemmel kisértem a Szegeden létesült szövetkezetek dolgait és arra a szomoru tapasztalatra jutottam, hogy Szegeden sem volt ez má-képen s épen a mult év végén az ott addig müködött szövetkezetek: böripari, vasipari stb összesen négy szövetkezet a legnagyobb válsággal küzdöttek és ö nagyméltósága ujabbi támogatását kérték. Vajjon azóta prosperálnak-e, azt nem tudom. Ebből azt a consequentiát kell le vonnunk, hogy Magyarország ipari helyzete annyira meg van bénitva, hogy ha ezek a viszonyok tovább is tartanak, teljes lehetetlenség a fejlődést az ipar terén abban a mértékben elömozditani, a mint az hazai közgazdaságunk szempontjából kivánatos volna.

Most már röviden befejezem felszólalásomat és ismételten csak kifejezést kivánok adni azon óhajtásomnak, vajha minél előbb, ha lehetséges már ezen alkalommal, a mikor Magyarországnak arra minden mód a kezében van, állitaná helyre az önálló gazdasági berendezést.

Ha azonban, előttem ismeretlen okok miatt, ez még is talán lehetetlenség volna, ugy azt kivánom, hogy ez ujabbi vám-szövetség minden téren és minden vonalon Magyarország érdekeinek a legnagyobb megóvásával létesittessék. (Helyeslés.) Ha azonban mindezek nem volnának lehetségesek, ez esetben a vámháborutól sem félek.

A kérdő pontokra vonatkozólag ujabbat, elmondott szavaim után alig mondhatnék, mint a mit a velem egy nézeten levők már elmondottak.

Ennél fogva, időkimélés szempontjából, csatlakozom azoknak véleményéhez.

Nem mulaszthatom el azonban végül azokat, a kik az előttünk fekvő nagyszerü munkálattal foglalkoztak, szivem melegével üdvözölni. (Helyeslés.)

Magyarország közgazdasági irodalma ennél becsesebb, nagyszerübb munkát felmutatni ez ideig nem képes. Bármi legyen a sorsa ennek a nagy könyvnek, az rendkivül becses anyagot tartalmaz és én nem osztozhatom azoknak a felfogásában, a kik már az első és második napon — csak egyedül voltak ugyan — ugy nyilatkoztak róla, hogy tegyük félre, tán egy jobb időre. Nekem ellenkezőleg az a nézetem, hogy bármely formában jöjjön létre Magyarországnak Ausztriával szemben a vám-egyezménye, erre a munkálatra szüksége lesz ugy a kormánynak mint az országnak s miként hiszem, ezt előnyösen fogja felhasználni.

Épen ezért, midőn a fáradsággal összeállitott munkálat szorgalmas szerzőit ismételten melegen üdvözlöm, kérem ő nagyméltóságát, hogy ezen munkálatot, mint becses anyagot tekintse és bármely módozatok mellett is, az ország érdekében felhasználni kegyeskedjék. (Éljenzés.)

TANÜGY.

A sz.-udvarhelyi ev. ref. kollegiumban (A leendő III. g. osztályosok német nyelvtant szeptemberig ne vegyenek, mivel az esetleg megváltozik) az 1898—99-iki esztendőre a tanulók beirása szeptember 1-ső, 2-ik és 3-ik napján délelőtt 8—12 ig és délután 3—5-ig történik meg. Uj tanulók az iskolai bizonyitvány mellett tartoznak a születési és ujraoltási bizonyitványt is felmutatni. Szeptember 4 ikén délelőtt 11 órakor lesz az év ünnepélyes megnyitása. A gymn. osztályokban a tandij félévenként 9 frt, lakásdij szintén félévenként nagy ágyért 8 frt, kis ágyért 6 frt, mely dijak előre fizetendők. Ezenfelül a beiráskor kivétel nélkül minden gymn. tanuló 2 frt felvételi dijt, 3 frt orsz. tanári nyugdijilletéket tartozik fizetni. A felvételi dij és a nyugdijilleték fizetése alól senki fel nem menthető. A benlakásban ágyat, közös asztalt, fütést és világitást kap minden tanuló a fent jelzett lakásdijért. Ágy- és ruhanemüről, valamint mosásról a szülők tartoznak gondoskodni. A tápintézet kötelezett tagja minden rendes benlakó tanuló; ezenkivül felvétetik vidéki, de kintlakó tanuló is, valamint helybeli teljesen szegény szülő jó magaviseletü tanuló fia is. Kötelezett tagjai a tápintézetnek a bentlakás felügyelöi is, kik a tápintézetben szintén teljesitik a felügyeletet. A tápintézeti tagok száma 150—200 ig terjedhet a felügyelökön kivül. A tápintézet tagjai egész-, háromnegyed-, fél-, egynegyed dijasok és ingyenesek. Egészdij egy iskolai évre 90 frt; háromnegyed dij 68 frt; féldij 46 frt; egynegyed dij 24 frt. E dijak egyenlö részben és pedig 1. a tanév elején beiratáskor, 2. november elsején, 3. január elsején, 4. márczius elsején mindig előre fizetendők. Ezenkivül minden tápintézeti tag, nem véve ki az ingyeneseket sem, felszerelés czimén 2 frtot fizet, melyet a belépéskor, akármelyik időszakban történik a belépés, előre tartozik lefizetni. A ki évközben vétetik fel a tápintézetbe, a felvételkor folyamatban levő időszakról is tartozik megfizetni a dijat. Az egyszer befizetett dijak semmi esetben sem adatnak vissza. Az élelmezés reggeli, ebéd és vacsorából áll. a) Reggeli: 2 és fél deczil. tehéntej kenyérrel, b) ebéd: husleves, főtt hus, mártással és körzettel; vagy pedig árva leves, sült, körzettel, vagy a körzet helyett főzelék; vasárnap és csütörtökön 3-ik fogásnak tészta vagy valami könnyebb étel, c) vacsora: sült, körzettel vagy a körzet helyett főzelék. Minden étkezéskor egy személyre 20 deka jó házi kenyér jut, az el nem fogyasztott kenyeret mindenki magával viheti. A hus ugy osztatik fel, hogy egy-egy személy 13 és fél dekát kap. Az élelmezés az isk. év megnyitása napján kezdődik s tart a vizsgák lejártáig. Évközi szünidők alatt rendszerint szünetel az étkezés, azonban az igazgatóságtól előre kieszközölt engedély alapján az intézetben maradt növendékek méltányos és időről-időre megszabott s előre befizetendő dij mellett szünidőkön is nyerhetnek élelmezést. Nyári szünidőkön azonban a tápintézet személyzetén kivül senki ellátásban nem részesül. A tápintézetbe felvett tanuló csakis akkor vehet részt a tápintézeti étkezésben, ha az esedékes dijakat befizette; a késedelmes fizető helye megüresedettnek tekintik s uj taggal betölthető. A tápintézetbe való felvételért folyamodók folyamodványaikat az ev. ref. koll igazgatóságához folyó évi augusztus 15-ig okvetlenül nyujtsák be, mert elkésett folyamodványok csak akkor vétetnek tekintetbe, ha a késedelemre alapos, elfogadható okot tud felhozni folyamodó s ha betöltetlen helyek állanak rendelkezésre. Azok, kik egész dijat fizetők közé leendő felvételt kérnek, kérésük mellé csak iskolai bizonyitványt vagy kis értesitőt csatoljanak; ha pedig már az előző évet is ezen intézetben töltötték, elégséges az irásban vagy személyesen való jelentkezés is. Kedvezményes helyekért folyamodók kérvényei mellé a következő okmányok csatolandók: a) iskolai bizonyitvány vagy kis értesitő, b) szegénységi bizonyitvány, családi értesitő, d) községi hitelesitett adókönyvi kivonat. A kevés számu ingyenes és egynegyed dijas helyekre csakis oly tanulók vehetők fel, kiknek tanulásból előmenetelük általános jeles, illetőleg jó, magaviseletük kifogástalan és szegénységük kellően igazolt. Elégtelen osztályzatu vagy kevésbbé szabályszerü magaviseletü tanulók semmiféle dijfizetési kedvezményben nem részesülhetnek. A felvétel egész évre szól ugyan, de ha a tanév folyamán az egyes időszakok végén nyert tanulásbeli és magaviseleti minősités nem felel meg az eddigi élvezett kedvezményes helynek, a tanárkar az illető tanulót a kedvezménytől megfoszthatja, illetve az őt megillető helyre teheti át s erről a kis értesitő utján az illető szüleit értesiti. — A tápintézetnek rendes orvosa van, ki az ételek minőségét ellenőrzi. Sz.-Udvarhelyt, 1898. julius 2. Az ev. ref. kollegium igazgatósága.

Irodalom.

A »**Magyar könyvtár**« ból (szerkeszti: Radó Antal, kiadja: Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai cs. és kir. udv. könyvkereskedése; minden füzet egyenként is kapható a Gyertyánffy könyvkereskedésében 15 krért) következő füzetek jelentek meg: (Folytatás) Arany János válogatott balladái (Iskolai szövegkiadás.) Bevezetéssel ellátta Riedl Frigyes. Olasz elbeszélők tára. (Farina, Verga, Serao, De amicis) Forditotta Radó Antal. Uti rajzok. Irta Petőfi Sándor. (Bevezetéssel.) A kaméliás hölgy. Dráma 5 felv. Irta ifj. Dumas Sándor. Forditotta Szemere Attila. Légyott hármasban és egyéb történetek. Irta Szomaházy István. (Folyt. köv.)

Uj tartalmas zenemüjegyzék Rózsavölgyi és Társa czég legközelebb egy a legujabb zenemüveket tartalmazó thematikai zenemüjegyzéket fog közrebocsájtani, melyet az érdeklődőknek kivánatra ingyen és bérmentve küld meg, ha eziránt közvetlenül a czéghez fordulnak.

Sz.: 74—98. ip. f.

Felhivás!

A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara közvetitésével a folyó évben másodszor székely ifjak magán iparosokhoz tanonczokul fognak elhelyeztetni.

Midőn az érdekelt szülők figyelmét ezen körülményre felhivom, tájékozásul értesitem, hogy csak azon fiuk fognak elhelyeztetni:

a) kik 13-ik életévüket betöltötték és 16-ik életévüket meg nem haladták; b) legalább 4 elemi osztályt végeztek; c) épek és egészségesek, otthon szerzett vagy öröklött betegségben (félszegség, sérvés, gümőkór gyomorbaj, reuma, hidegrázás stb.) nem szenvednek; d) jó magaviseletük és megbizhatóságuk ismeretes és végül e) kikért a szülők és gyámok felelősséget vállalnak.

Az ez iránti folyamodványok az iparfejlesztő bizottsághoz czimzetten **folyó évi agusztus hó 5-éig** bezárólag leszneк beadandók.

Sz.-Udvarhelyen, 1898. julius 7.

Gróf Haller János,
főispán-elnök.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Erzsébet királyné** Ő Felsége Nauheimban igen jól érzi magát s napról-napra kedvezőbb véleményt mondanak az orvosok egészségi állapotáról. Mint a legujabb távirat jelenti — a felség s asszony utókurára Homburgba fog utazni. A király Ő Felsége látogatása a királynénál szeptember elejére van tervbe véve s valószinü, hogy a királyi pár Homburgba találkozni fog Vilmos császárral és a császárnéval.

— **Megyei pénztár vizsgálat** Gróf Haller főispán az alispán, főjegyző, árv. elnök, fő- és I. alszámvevő közremüködésével f. hó 28—30 án d. u. 5 óráig a legapróbb részletekre kiterjedő pénztárvizsgálatot tartott. Hiányt vagy szabálytalanságot nem talált — csak a kezelés nehézségei ellen voltak észrevételei — mikre nézve a hatáskörébe állókat, elrendelte egyebekre nézve pedig a magas belügyminiszteriumhoz előterjesztést teend.

— **Személyi hir.** Lázár Ádám gróf, vármegyénk főjegyzője — mint értesülünk — aug. 2-án pár heti üdülésre Gogánváralyára utazik.

— **Városunk uj polgármestere** — mint mult számunkban is jeleztük — dr Gyarmathy Dezső homoród-szentmártoni földbirtokos lett. Az e hó 25-én szentgericzei Jakab Gyula alispán elnöklete alatt tartott városi képviselőtestületi közgyülésen egyhangulag megválasztatott, melyről a vármegye alispánja értesitette is az uj polgármestert, ki csak pár hét mulva foglalja el állását. Most tehát, mint városunk első polgárát üdvözöljük dr Gyarmathy Dezső földbirtokost s őszinte szivből óhajtjuk, hogy városunknak ne csak valódi polgármestere, hanem minden egyes polgárának jótevő atyja is legyen!

— **Kinevezések**. A pénzügyi m. kir. miniszter Szakács Károly helybeli kir. pénzügyigazgatósági segédtitkárt titkárnak; Kováos Domokos kir. adóhivatali ellenőrt I. osztályu adóellenőrnek nevezte ki. A jól megérdemelt előléptetés-, illetve kinevezésekhez őszintén gratulálunk!

— **Áthelyezés**. Brey Imre helybeli kir. pénzügyi titkárt saját kérésére a pénzügyi m. kir. miniszter a pécsi m. kir. pénzügyigazgatósághoz helyezte át.

— **Gróf Haller János főispán adománya.** Udvarhely-vármegye érdemes főispánja — irja a »Magyar Polgár« — fölötte szép és hazafias adománynyal öregbitette

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

azt a nagy tiszteletet, melylyel az ő személye és boldogult atyja gróf Haller József emléke iránt a komolyan számbavehető közvélemény viseltetik. Gróf Haller főispán ugyanis az alábbi levelet intézte Sándor Lászlóhoz, Nagy-Küküllő vármegye főispánjához:

A napilapok utján értesülve arról, miszerint a Méltóságod elnöklete alatt alakult bizottság mozgalmat inditott meg, mely oda irányul, hogy az 1849. julius havában hős halált szenvedett Zeyk Domokos és Daczó honvédőrnagyok sirjuk fölé méltó emléket állitson a honfiui kegyelet, ennek ötletéből kötelességemnek ismerem e hazafias mozgalmat csekély erőmből támogatni s van szerencsém e czélból a siremlék-alap javára 25 frtot ezennel Méltóságod kezéhez küldeni be; egyidejüleg kijelentve azt, miszerint a néhai boldog emlékü jó apám: gróf Haller József által még 1889-ben Nagy Zsigától megvásárolt héjjasfalvi és Csonta Juontól örök áron megszerzett fejéregyházi földterületeket, melyeken az emlitett honvédsirok fekszenek, az »örök eladási egyezmények« egyszerü másolatainak becsatolása mellett, ezennel tulajdonjoggal a t. szoborbizottság rendelkezésére bocsátom.

Méltóztat Méltóságod mindezeket a bizottság tudomására hozni.

Fogadja Méltóságod kiváló és mély tiszteletem nyilvánitását.

Héviz, 1898. julius 23.

Alázatos szolgája:
Gróf Haller János.

— **Uj anyakönyvesek.** Az igazságügyi m. kir. miniszter vármegyénkben a ravai anyakönyvi kerületbe Kedei Dénes esküdtet, az uj székelyibe Gyarmathi Lajos birtokost, a siklódiba Pál József birtokost, a medeséribe Biró Károly jegyzői irnokot, az oláh-hidegkutiba Béres Illés birtokost, az agyagfalvaiba Kövesi Márton birót, az atyhaiba Simó Ferencz közs. pénztárost, a bethlenfalviba Nagy Ferencz birtokost, a felső-boldogasszonyfalviba Ferenczi Lajos körjegyzőt, a felső-sófalviba Veress Mózes énekvezér tanitót, a pálfalvaiba Jánosi József közs. pénztárost, a varság-tisztásaiba Tállyán Imre tanitót, a parajdiba Flepsz József közs. pénztárost, a zetelakaiba Marossy Mózes h. körjegyzőt, a homoród-oklándiba Gánóczy Lajos gazdatisztet, a zsomboriba Polgár János nyug. csendőrt, a dályaiba Kandó Ferencz adószedőt, a bágyiba Derzsi Géza tanitót, a petekibe Biró András birót, a felső-rákosiba Ferenczi Lajos tanitót, a kányádiba Gidó Sándor közs. pénztárost, a muzsnaiba Szász Béla tanitót, a derzsibe Szathmári Miklós tanitót, a homoród-a másiba Péterfi Áron tanitót, a daróczіba ifj. Lurcz János jegyzői gyakornokot, a lővéteibe Máthé József tanitót anyakönyves helyetteseknek nevezte ki.

— **A vármegyei községi és körjegyzők egylete** aug. hó 14-én Homoród-fürdőn szentgericzei Jakab Gyula alispán elnöklete alatt nagyszabásu társasestélyt rendez segély-alapja javára.

— **Papi áthelyezések.** Az erdélyi róm. kath. püspök Bagoly Mihály zetelaki segédpapot Gyergyó-Alfaluba és helyébe Zetelakára László János csikszentmártoni segédpapot helyezte át. Zetelaka község társadalma — mint levelezőnk irja — a közmüvelődés terén önzetlenül müködött tagot veszitett Bagoly segédpapban.

— **A városi sétatér-alap** javára Ráczkövy Samu dr, vármegyei tiszteletbeli főorvos elnöklete mellett aug. 6-án a Szejke fürdőn nyári tánczmulatság lesz, melyre a meghivók már szét vannak küldve. Belépő dij személyenkint 50 kr.

— **Közgazdaság** czimü rovatunk mai közleményére felhivjuk lapunk olvasói szives figyelmét, melylyel emelkedett hangu, tanulságos és közhasznu eszmecsere indul meg.

— **A Nyikó-vidéki tanuló ifjak** Alsó-Siménfalván a Székely-Kereszturon felállitandó Orbán Balázs szobra javára léczfalvi Gyárfás Endre orsz. képviselő neje szül. apanagyfalusi Katona Ilona urnő védnöksége alatt tánczczal egybekötött kosaras zártkörü dalestélyt rendeznek.

— **Német Miska városunkban.** Mult vasárnap délelőtt a Czell Frigyes-féle sör elárusitó kert helyiségébe mentem. A kapu felett ős Árpád alakja, jobbra-balra nemzeti szinü hirdetések, alul szintén nemzeti szinü lámpion, jobbról — tán Árpád korából maradt — zászlócska lengett, melyről a merész képzelődés elhitette, hogy valaha nemzeti szinü is lehetett. Azonban a küszöbön belül meggyőződtem, hogy a magyar jelvények csak czégérnek jók, de benn a szivekben, a vesékben Német Miska uralkodik. Legelőször két tüzoltó-alak fogadja a vendéget, melyek valószinüleg azt hiszik, hogy nem Székely-Udvarhelyt, hanem Nagy-Szebenben vannak s szükségesnek látták magyarságukat a kabátjaik alá rejteni. Tovább veres lámpás, kék lámpás mutatják az utat a rabonbánok ivadékának. Fenn a terrászon nagyszámu lámpion hirdeti, hogy itt este is jól lehet mulatni. E lámpionok nemzeti szinüek volnának, ha kivétel nélkül mindeniket el nem éktelenitené a közbekevert k é k szin. De legfőbb és legjellemzőbb ékessége volt a kertnek Német Miska két izléstelen, stripflis torzalakja, melyek kuglidobó állásban bosszantották a szemlélőt s egyik a magyar nemzeti czimert rejtette el a jámbor sörözők elől, másik felett pedig ott germánkodott ez a nagy gondolat: »Achtung! Jetzt geht's los!« — Én hiszem, hogy sokan boszankodva hagyták el e helyiséget s hiszem, hogy Székely-Udvarhely hazafias közönsége megérteti e helyiséggel, hogy őt Árpád bőrébe bujt germán érzelmekkel nem sokáig lehet elbolonditani. Szégyelje magát. (Beküldetett.)

— **A vidéki ifjuság Vargyason** az állami iskola helyiségében, annak javára folyó hó 24-én sikerült tánczvigalmat rendezett. A rendezők szives fáradságát válogatott leánykoszoru igyekezett megjutalmazni, eleven kedélylyel kivilágos viradtig segitve lejteni a többnyire jó magyar csárdásokat. A mulatság közvetlenségét erősitette a társasvacsora, mely alkalommal a köszöntők természetesen a szép leányokra és asszonyokra irányultak. A sokáig emlékezetes és kedves mulatságnak nagy az erkölcsi eredménye. E mellett azonban figyelemreméltó az anyagi eredmény is, mely különösen többeknek felülfizetéséből gyarapodott. Bevétel 45 frt 60 kr. Kiadás 25 frt 14 kr. Maradék 20 frt 46 kr. Jelen voltak leányok Arkosi Vilma (Sz.-Udvarhely), Biró Emma (Baróth), Czirmai Zsuzsika (F.-Rákos), Debiczki Mariska (Baróth), Ferenczi Irén (Kolozsvár), Ferenczi Irén, Ferenczi Rachel (Sz. Udvarhely), Ferenczi Anna, Ferenczi Zsuzsa (Felső-Rákos), Flórián Erzsi, Flórián Ilona (H.-Oklánd), Gotthárd Julia (Vargyas), Gyöngyösi Berta (M.-Vásárhely), Gyöngyösi Ibolyka (Maros-Vásárhely), Györke Margit (Vargyas), Kántor Gizike (Gyalu), Kisgyörgy Berta (Vargyas), Kisgyörgy Zsuzsa (Dombó), Kiss Anna, Kis Ilona, Kiss Vilma (Vargyas), Lánczky Emma (Szt.-Keresztbánya), Nagy Károla (Kolozsvár), Sándor Erzsike, Sándor Ida, Sándor Mariska (Derzs), Solymossy Pannuska (Székely-Udvarhely), Szolga Irén (Vargyas), Tarcsafalvi Birike (Vargyas). F e l ü l f i z e t t e k: Daniel Gábor nyug. főispán 3 frt, Gyöngyösi Béla m. kir. erdőfelügyelő 1 frt, Biró Albert tanár 1 frt, Solymossy István orvos 1 frt, Debiczky Mihály gyógyszerész 1 frt, Varga Dénes pap 1 frt, Gyertyánfi Róza 1 frt, Danér Ferencz földbirtokos 80 kr, Murányi Sándor s. jegyző 60 kr, dr. Nagy Samu ügyvéd, dr Nagy Samuné 60—60 krt, Czirmai Lajos tanitó 50 kr, Kiss Tamás tanitó 40 kr, Molnár Aladár 10 kr, Kriza Sándor 10 kr, Pünkösthy Gyuláné 10 kr. Jancsó István 10 kr.

— **Udvarhelyvármegye lótenyész-bizottsága**, a lótenyésztés emelése czéljából Székely-Udvarhelyt a barompiacz terén, f o l y ó 1898. é v s z e p t e m b e r 18-á n reggeli 8 órakor kezdődőleg a nagyméltóságu m. kir. földmivelésügyi miniszter ur által adományozott 300 frt jutalom kiosztásával összekötött tenyész-kancza kiállitást rendez, a következő feltételek alatt: 1. Jutalom elnyerésére pályázhat minden udvarhelyvármegyei lakos és oly kisbirtokos, ki kizárólag mezdőgazdasággal foglalkozik, s kinek 156 ctmr magas s idei jó csikója és jól táplált tenyész-kanczája van. 2. Minden pályázó köteles beigazolni, hogy tenyész-kanczája, az alatta levő csikó ellésekor már tulajdona volt s egyidejüleg köteles a fedeztetési bárczát, vagy elüljárósági bizonyitványt is magával hozva bemutatni. 3. A jutalom dij oda itélésénél ugy a kancza, mint a csikója jósága figyelembe lesz veendő. 4. A jutalom dij czime: »F ö l d m i v e l é s ü g y i m i n i s z t e r i j u t a l o m«. 5. A jutalom a következő: a) a 158 centiméter magasságon felüli tenyész-kancz knál: I jutalom 75 frt készpénz. II. jutalom 50 frt készpénz. III. jutalom 25 frt készpénz. b) a 156—158. czentiméter magasságu tenyész-kanczáknál: I. jutalom 60 frt készpénz. II. jutalom 40 frt készpénz. III. jutalom 30 frt készpénz. IV. jutalom 20 frt készpénz 6. Ezen pénzbeli jutalmokon kivül a birálo bizottság esetleg hat darab diszoklevelet is ad ki a pályázóknak. Felhivatnak az összes vármegyei lótenyésztő kisbirtokosok, hogy ezen kiállitáson tenyész-kanczáikkal megjelenni sziveskedjenek. Székely-Udvarhely, 1898. julius 12. Br. K e m é n y Béla, lótenyész bizottsági elnök Á d á m Albert, b. jegyző.

— **A székelykereszturi 48-as kör** többször elhalasztott majálisát e hó 17-én tartotta meg, mely igen jól sikerült s a tánczolni mindig kész ifjuság a hajnali órákig lelkesülten ropta a csárdásokat.

— **Kik fürödnek Homoródon?** Székely-Udvarhelyről: Bartók István mülakatos és családja, Bod Károly ev. ref. tanár és családja, Drágomán Domokos kereskedő, Gál János és családja, Kabdebó Róza tanitónő, Ilyés Ferencz ny. törvsz. biró és családja, Ilyés Miklós nyug. huszár ezredes, Lengyel József főorvos és családja, Pál János állatorvos és családja, Paschek Viktor f. könyvvezető és családja, Simó János vendeglős és családja, Soó Erzsi és Mariska, Szabó Albert kir. közjegyző és családja, özv. Török Pálné, Tompa Árpád tanár neje, Sterba Ödönné. (Folyt. köv.)

— **A székelykereszturi állandó müкedvelő társulat** közelebbről „A csikós“ népszinmüvet adja elő. A nem rég alakult társulat igen üdvösen müködik a müvelődés érdekében s méltó a pártfogásra.

— **A lövétei »egyik intéző«-hez** irt válasz e számunkból is térszüke miatt maradt ki.

— **Egy butorozott szoba** aug. 1-től kiadó. Felvilágositást ad e lap kiadóhivatala.

— **Van szerencsém** értesiteni Udvarhely- és vidéke igen tisztelt közönségét, hogy sok dolgom miatt Udvarhelyen való tartózkodásomat pár hónapra ujra meghosszabbitottam. Ez alkalommal az árakat is leszállitottam, hogy a nagy közönség az eddiginél mérsékeltebb árak mellett jusson jó és müvészies kivitelü képekhez. Az eddigi szives érdeklődést és látogatást továbbra is kérve, kész szolgálattal Honisch L. István cs. és kir. udvari fényképész, akadémiai tag.

KÖZGAZDASÁG.

Tisztelt Szerkesztö Ur!

B. lapja f. hó 17-iki számában az „E r d é l y i G a z d a“ cz. havi folyóirat junius—juliusi füzetének tartalmáról egy ismertető czikk jelent meg, melynek helyreigazitásául ugy a magam, mint a szerkesztőség nevében, kérem az alábbi sorok szives közreadását.*

A mi a szerkesztőségre vonatkozó megjegyzéseket illeti, tekintettel arra, hogy a lapot az erdélyi részek legszámottevőbb közgazdasági irói szerkesztik, a kiknek munkássága a »gördülékeny és magyaros« nyelvezetről eléggé tanuságot tehet, — nem tartom szükségesnek a »tatik-tetik«-féle grammatikai kifogásokra bővebben reflektálni. — Sokkal komolyabbnak látszik ennél az az állitás, hogy e szaklap a nagy többséget képviselő, csekélyebb miveltségü gazdákra nézve teljesen használhatatlan. Hogy miért, azt elfeledte megindokolni a czikkiró ur. Mert bocsánatot kérek, ha e lap az erdélyi részek többi megyéiben megfelelően tölti be szerepét a kisgazdák körében is, miért ne felelne meg Udvarhelymegye kisgazdái igényeinek, nem tudom megérteni. Utóvégre a kisgazdát is csak arra kell tanitani, hogy jól mivelje a földjét, jól gondozza házi állatait, ezt pedig csak egyféleképen lehet tanitani s az eltérés a kis- és nagygazda között csak a méretekben, de nem a módokban nyilvánulhat. Nagyon is tisztában lehet mindenki az ugynevezett népies szaklapokkal. Vagy ponyva lapok ezek, melyek a czélnak meg nem felelhetnek, vagy bizonyos tudományos értékkel birnak s ekkor csak annyiban különbözhetnek a magasabb igényü lapoktól, hogy a stylus alantiasabb. Az pedig képtelenség, a mi viszonyaink között, hogy olyan lapot szerkeszszünk, mely ne elégitse ki a mivelt és kevésbé mivelt gazdaközönséget egyaránt. Arra valók a megyei gazdasági egyesületek, hogy a mi hiány fennmarad, azt helyre pótolják, de az „E. G. E.“ a már rendszeresitett népies felolvasásokon kivül egyébre nem vállalkozhatik. Örvendenénk, ha pld. Udvarhelymegyében legalább a nem csekély miveltségü gazdák olvasnák a lapot, de ott ugy látszik, még annak az osztálynak sem igen kell a szaktudás, mit várjunk akkor a néptől? A mi pedig a fővárosi szaklapokat illeti, a »Köztelek«, »Gazdasági Lapok«, nem érdemelték meg, hogy azokat a magas nemzetgazdasági szinvonalról, a népiesség niveaujára szállitsa le a t. czikkiró ur, más olyan szaklapot, mely mint népies lap nekünk mintául szolgálhatna — nem ismerünk.

A mi most az én szerény czikkemet illeti, bátor vagyok azon megjegyzést tenni, hogy e czikk egy korábbinak kiegészitő részét képezvén, annak ismerete nélkül sziveskedett czikkiró ur reflexiókat tenni rá s igy azt a néhány félre értést, melyet konstatálhatok, könnyen helyreigazithatom.

Mindenek előtt az a megjegyzésem van, hogy nemcsak Udvarhelymegyéről szól az, a mit irtam s igy az ottani viszonyokat az egész Székelyföldre rá oktrojálni nem lehet.

Hogy kényszertagositásra van-e szükség, vagy nincs, elég arra utalnom, a czikkeimben felhozottakon kivül, melyeket itt ismételni igen hosszadalmas volna, hogy pld. Csikvármegye közgazdasági előadója T. Nagy Imre 1891. évben a m. kir. földmivelésügyi miniszterhez intézett memorandumában, nemcsak megyéje egész területére, hanem általában a Székelyföldre vonatkozólag is sürgetőleg követeli a kényszer tagositást s a földmivelésügyi minisztériumban ugyancsak e tárgyra nézve egy ankéten arra a konkluzióra jutottak, hogy: ámbár jelenleg elégségesnek tekintendő a tagositást a politikai község megkérdezésétől tenni függővé, *mégis a kényszertagositás ott, a hol másképp nem lehet, a későbbi évek folyamán szükségesnek mutatkozik.* Hogy aztán a sok szép terv, a mi felmerült, csak papiron maradott az unokák számára s mint a czikkből kilátszik, elfeledték kellő népies uton megmagyarázni mindenkinek, hogy hiába való a szegénység fölött sopánkodni, addig mig a tagositással a zilált gazdasági és birtokviszonyok rendezésének alapját meg nem vetik, ez azt hiszem, nem az én hibám. S én, a czikkiró urral szólva, épen azért vetettem fel a kényszertagositás kérdését: »mert az ugar rendszer ósdi hivei épen amaz osztályban dominálnak csonkitatlan hatalommal, melyet felsegiteni akarok.«

Hogy a székelység 85—90 százaléka, söt némely ujabb adat szerint 90—95% földbirtokos s hogy a székelynép okvetlen földmiveléssel szeret foglalkozni, igen is ebben látom a mi szomoru közgazdasági viszonyainknak egyik alapokát, mert a jövedelmező földbirtok és földmivelő közt az aránytalanság szembeszökő. Mert a mai gazdasági krizis idejében, mikor egy gyenge termést adó esztendő ujabb ezreket kényszerit a kivándorlásra, nagyon is lényeges, hogy a földbirtok 05—4—6 holdnyi darabokra van felaprózva, mely még a közterhek viselésére is alig elégséges a mai gazdasági rendszer mellett. Végül nagyon is fontos, hogy a kisipar, gyáripar és mezőgazdaság között megvan-e a helyes arány s a termelő és fogyasztó ellensulyozzák-e egymást, vagy nem? Ha egy ország, melyben a nemzeti vagyon alapját az őstermelés képezi, kiviteli piaczok nélkül nem képes existálni, épugy nem képes egy nagy, 3—4 megyényi terület a gazdasági bajokból kibontakozni, mig az ipar és földmivelés, termelő és fogyasztó közötti helyes arány nincs meg, a mig hiányozni fognak a Székelyföldön azok az ipari és kereskedelmi góczpontok, melyek a fölösleges gazdaerőt magukba assimilálják, erősebb gazdasági vérlüktetést hoznak be s melyek körül az ipari és gazdasági elemek kijegeczednek. Élénken illustrálja a mai helyzet veszedelmét Felső Magyarország is a Székelyföldön kivül.

Hogy a székely nép szellemi elmaradottsága, erős konzervativ hajlama, a világforgalmon kivül eső helyzete még eddig immunissá tették a szoczializmus iránt, ebből koránt sem merném a czikkiró ur azt a konzekvencziáját levonni, hogy az Alföldre áthelyezett székely gazdasági viszonyok mellett a szoczializmus — egyszerüen lehetetlen. Ha jól emlékszem, épen az alföldi népről hirdette mindenki, hogy józanságánál és hazaszeretetépnél fogva legutoljára lesz Európában szoczialista s ime most elöl jár az agrárszoczializmusban. E thémáról nem szól ugyan a czikkem, de itt mégis megjegyzem a czikkiró ur soraira, hogy véleményem szerint az előbb-utóbb nálunk is föllépő szoczializmus messze tul fogja haladni azt, a mit az Alföldön láttunk. Az alföldi nép nem ismeri azt a nyomort, a mit a székely. Az alföldi jelenetekből sokszor az tünt ki, hogy a »panem et circenses« szóból mind a kettő tüzelte a népet, a székelynek elég lesz a panem is — s ez még gonoszabb.

Török Mihály.

* Nagyon szivesen. Szerk.

HIVATALOS RÉSZ.

17311—98. alisp. szám. Udvarhely város polgármestere és valamennyi községi elüljáróságnak. Közhirré tétel végett értesitem, hogy H.-Szt.-Márton község szarvasmarha állományában a száj- és körömfájás járványosan fellépvén, a község zár alá helyeztetett. Sz. Udvarhely, 1898. julius hó 20-án. Jakab Gyula, alispán.

17779—98. alisp sz. Udvarhely város polgármesterének és valamennyi községi elüljáróságnak. Közhirrététel végett értesitem, hogy H. Oklánd község szarvasmarha állományában a ragadós száj- és körömfájás járványosan fellépvén, a község zár alá helyeztetett, Székely-Udvarhely, 1898. julius 23-án. Jakab Gyula, alispán.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

17610—98. alisp. szám. Udvarhely város polgármestere és valamennyi községi elüljáróságnak. Közhirré tétel végett értesitem, hogy Patakfalva község szarvasmarha állományában a ragadós száj- és körömfájás járványosan fellépvén, a község zár alá helyeztetett. Sz.-Udvarhelyt, 1898. julius hó 22-én. Jakab Gyula, alispán.

17808—98. alisp. sz. Udvarhely város polgármestere és valamennyi községi elüljáróságnak. Közhirré tétel végett értesitem, hogy Székely-Udvarhely város sertés állományában a sertés orbáncz járványosan fellépvén a város zár alá helyeztetett. Székely-Udvarhelyt, 1898. évi julius hó 23-án. Jakab Gyula, alispán.

17588—98. alisp. sz. Udvarhely város polgármesmestere és valamennyi községi elüljáróságnak. Közhirré tétel végett értesitem, hogy H.-Szt.-Pál község szarvasmarha állományában a ragadós száj- és körömfájás járványosan fellépvén, a község zár alá helyeztetett. Székely-Udvarhelyt, 1898. julius hó 22-én. Jakab Gyula, alispán.

17912—98. alisp. sz. Udvarhely város polgármesmestere és valamennyi községi elüljáróságnak. Közhirré tétel végett értesitem, hogy Székely-Udvarhely vár s határán a Szarkakö alatti legelőrészen lévő szarvasmarha állományban a ragadós száj- és körömfájás járványosan fellépvén, ezen legelő zár alá helyeztetett. Sz.-Udvarheiy, 1898. julius hó 25-én. Jakab Gyula, alispán.

17821—98. alisp. sz. Udvarhelyvármegye polgármestere és valamennyi községi elüljáróságnak. Közhirré tétel végett értesitem, hogy Alsó-Boldogasszonyfalva község sertés állományában a sertésvész járványosan fellépvén, a község zár alá helyeztetett. Székely-Udvarhelyen, 1898. julius 25-én. Jakab Gyula, alispán.

HIRDETÉSEK.

Tánczickola.

Alólirott tisztelettel tudatom, miszerint Kolozsvárról ide már megérkeztem és egyelőre **augusztus hó 1-én** egy szünidei tanfolyamot nyitok. Közeli falvakban, vagy fürdőkön magán órákat is elvállalok.

Tisztelettel:

Major József,
okl. tánczmester.

930—96. tlkkvi szám.

Árverési hirdetményi kivonat.

A székelykereszturi kir. járásbiróság mint tlkkvi hatóság közhirré teszi, hogy »Albina« nagyszebeni takarék- és hitelintézet végrehajtatónak Pándra Juon hagyatéka és Stáncsiu Nikulaj végrehajtást szenvedő elleni 84 frt 50 kr tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében a székelyudvarhelyi kir. törvényszék (a sz.-kereszturi kir. járásbiróság) területén lévő m.-feleki 11 sz. tjkben foglalt 317 hr. sz. egész ingatlanra 1 frt, 507 hr. sz. egész ingatlanra 8 frt, 549 hr. sz. egész ingatlanra 2 frt, 576 hr. sz. egész ingatlanra 3 frt, 672 hr. sz. egész ingatlanra 3 frt, 731 hr. sz. egész ingatlanra 2 frt, 778 hr. sz. egész ingatlanra 4 frt, 1068 hr. sz. egész ingatlanra 3 frt, 1119 hr. sz. egész ingatlanra 1 frt, 1172 hr. sz. egész ingatlanra 1 frt, 1201 hr. sz. egész ingatlanra 2 frt, 1420 hr. sz. egész ingatlanra 1 frt, 343/1 hr. sz. egész ingatlanra 7 frt, 539 hr. sz. egész ingatlanra 3 frt, 565 hr. sz. egész ingatlanra 2 frt, 655 hr. sz. egész ingatlanra 9 frt, 689 hr. sz. egész ingatlanra 2 frt, 767 hr. sz. egész ingatlanra 6 frt, 1043 hr. sz. egész ingatlanra 1 frt, 1092 hr. számu egész ingatlanra 2 frt, 1131 hr. sz. egész ingatlanra 11 frt, 1191 hr. sz. egész ingatlanra 2 frt, 1222 hr. számu egész ingatlanra 2 frt, 1436 hr. sz. egész ingatl. 7 frt, 1521 hr. sz. egész ingatlanra 7 frt, a m.-feleki 4 sz. tjkben foglalt 6/2, 7, 8/1 hr. sz. egész ingatl. 194 frt, a 206 hr. sz. egész ingatlanra 2 frt, 278 hr. sz. egész ingatlanra 16 frt, 517 és 518 hr. sz. egész ingatlanra 22 frt, 632/2 hr. sz. egész ingatlanra 7 frt, 868/1 hr. sz. egész ingatlanra 3 frt, 990 hr. sz. egész ingatlanra 7 forint, 1470/1 hr. sz. egész ingatlanra 1 frt, 1570/2 hr. számu egész ingatlanra 2 frt, 308/1 hr. sz. egész ingatlanra 2 frt, 571/1 hr. sz. egész ingatlanra 8 frt, 726/2 hr. számu ingatlanra 3 frt, 900/2 hr. sz. egész ingatlanra 7 frt, 1250/2 hr. sz. egész ingatlanra 85 frt, 1557 hr. számu ingatlanra 4 frt, 1581/2 hr. számu egész ingatlanra 2 forint s igy összesen 458 forintban ezennel megállapitott kikiáltási árban az árverést elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1898. **évi augusztus hó 4-ik napján délelött 9 órakor** M.-Felek község házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapitott kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10 százalékát készpénzben vagy az 1881. LX. t.-cz. 42 §-ában jelzett árfolyammal számitott és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt ovadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. § a értelmében a bánatpénznek a biróságnál előleges elhelyezéséről kiállitott szabályszerü elismervényt átszolgáltatni.

A kir. jbiróság tlkkvi hatósága.

Sz.-Kereszturon, 1898. évi május hó 25-én.

Veress,
kir. albiró.

A SZÉPSÉG ÁPOLÁSÁHOZ.

Eddig el nem ért

HATÁS.

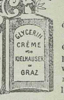

VALÓDI Kielhauser-féle gráczi illatszerek.

Dus választék: **Illatszeres dobozok, (casetták) illatos szappanok, arczkenőcs (créme), haj és bajuszkenő, brillantin, hölgypor, fogpor, fogszappan. szájvizek, fenyőerdő szoba-illat** permetezővel együtt beszerezhetők a legjutányosabb **árak** mellett:

Gál János
dohány és különlegességi nagyárudájában
Székely-Udvarhelyt.

Az

erdélyi hegyi borok

TEUTSCH B. JÓZSEF

pinczéjéből
(Segesvárt, Erdélyben)

Árjegyzék kivonata:

Nagy-Küküllömenti 1896-beli	1 liter	36 kr.
Marosmenti	1 liter	40 kr.
Kis-Küküllömenti	1 liter	42 kr.
Bolkácsi	1 liter	60 kr.
Dánosi	1 liter	65 kr.

üveg nélkül. Az üvegekért 7 kr fizetendő és ugyanez árban tisztán kimosva visszavétetnek.

Főraktár: GÁL JÁNOS füszer- és csemegeüzletében Székely-Udvarhelyt (Kossuth-utcza).

261/898. bv. szám.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a székelykereszturi kir. járásbiróság 1898. évi 1971. számu végzése következtében dr Kováts Mór székelyudvarhelyi ügyvéd által képviselt székelyudvarhelyi Székely-Egyl. Első Takarékpénztár javára Vida Ignácz és neje n.-galambfalvi lakosok ellen 55 frt s jár. erejéig 1898. junius hó 17-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 373 frtra becsült egy bival, 4 öl tüzifa és házi butorokból álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a székelykereszturi kir. jbiróság 1898 V. 108. számu végzése folytán 55 frt tőkekövetelés, ennek 1897. évi október hó 25. napjától járó 6 százalékos kamatai és eddig összesen 43 frt 08 krban biróilag már megállapitott költségek erejéig Nagy-Galambfalván alperesek házánál leendő eszközlésére 1898. évi **augusztus 10. napjának délelött 9 órája** határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. § a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Kelt Székely-Keresztúrt, 1898. évi julius hó 19 ik napján.

Szalontai Albert,
kir. birósági végrehajtó.

BOR

valódi szölöléből, különböző minőségekben

csakis

FERNENGEL GYULA

jóhirü pinczéjében Székely Udvarhelyt (Kossuth-utcza) kapható a következő árakban: Literenként 30 krtól 1 frt 20 krig. 5 literen felül 26 krtól 1 frt 10 krig. Nagyban adó nélkül 56 lit. hordókban hektónként 20 frtól 38 frtig.

Részletes árjegyzék s minták ingyen és bérmentve.

Eladó uj cséplőgép.

Egy négy lóerejü, zsákoló uj cséplőgép, melynek napontai cséplési képessége 150 kalongya

fele áron eladó

Illyés Mártonnál Alsó-Boldogasszonyfalván, (u. p. Székely-Keresztur),

Richter-féle Horgony-Pain-Expeller

Liniment. Capsici comp.

Ezen hirneves háziszer ellentállt az idő megpróbáltatásának, mert már több mint 27 év óta megbizható, fájdalomcsillapitó bedörzsölésként alkalmaztatik köszvénynél, csúznál, tagszaggatásnál és meghüléseknél és az orvosok által bedörzsölésekre is mindig gyakrabban rendeltetik. A valódi Horgony-Pain-Expeller, gyakorta Horgony-Liniment elnevezés alatt, nem titkos szer, hanem igazi népszerü háziszer, melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegenkénti árban majdnem minden gyógyszertárban készletben van; **főraktár:** Török József gyógyszerésznél Budapesten. Bevásárlás alkalmával igen óvatosak legyünk, mert több kisebbértékü utánzat van forgalomban. Ki nem akar megkárosodni, az minden egyes üveget „Horgony“ védjegy és Richter czégjegyzés nélkül mint nem valódit utasitsa vissza.

RICHTER F. AD. és társa, cs. és kir. udvari szállitók, RUDOLSTADT.

Kapható Székely-Udvarhelyt Nagysolymosi Koncz Armin gyógytárában.

Csak fiatal emberek

érdekelhet tudni, hogy a

párisi Dr. BOITON

Injectio Oriental

már nehány napi használat után elmulasztja még a legrégibbbántalmakat is, fölösleges tehát **santal olaj** vagy **copaiva balzsammal** kisérletezni, mert csak a gyomrot rontják és a bajt nem gyógyitják meg.

1 üveg Boiton injectio ára 1 forint.

Magyarországi főraktár:

Zoltán Béla gyógyszertára Budapest,
V., Nagykorona-utcza 23. (Széchenyi-tér sarkán).

Főraktára Székely-Udvahelyen:
ifj. Solymossy János gyógyszertárában.
Kapható minden nagyobb gyógyszertárban.
Postai megrendelések czime: 2—30
Zoltán gygysz ertár Budapest.

Sz. 13288—1898. szb.

Pályázati hirdetmény.

Udvarhelyvármegye székelyudvarhelyi járásban Oroszhegy nagyközségben elhalálozás folytán üresedésbe jött községi jegyzői állásra ezennel pályázatot hirdetek.

Ezen állás javadalmazása 400 frt fizetés, 30 frt irodaátalány s magánmunkálatokért szabályrendeletileg megállapitott dijak.

A mennyiben a megválasztandó jegyző anyakönyvvezetővé is kineveztetik, ezért külön évi 100 frt tiszteletdijban részesül.

Felhivom a pályázókat, hogy szabályszerüen fölszerelt folyamodványukat **folyó évi augusztus 8-án déli 12 óráig** hozzám adják be.

Székely-Udvarhelyt, 1898. julius 22-én.

Dr. Demeter Lőrincz,
főszolgabiró.

Nyomatott a kiadótulajdonos Betegh Pál könyvnyomdájában Székely-Udvarhelyt, 1898.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.